

TO BYLA I NEBYLA ČESKÁ ŽURNALISTIKA PRVNÍ PĚTILETKY

PETR ŽANTOVSKÝ

Od Listopadu po Novu - Vývoj české žurnalistiky v letech 1989–1994. Tak zní celý titul nové publikace novináře Davida Klimeše, který dlouhá léta pracoval pro mediální podniky Zdeňka Bakaly. To nezmiňuji náhodou, má to do značné míry souvislost s Klimešovým viděním světa a prioritami, které jeho jednotlivým koncům přiděluje. Když jsem dostal k recenzování jeho novou knihu Od Listopadu po Novu, tzn. vymezenou lety 1989–1994, jako první se mne zmocnil dojem, že Klimeš hodlá v podobné sérii chronologicky pokračovat. Nic proti tomu, každý fakt, který je zaznamenán, může být budoucně využit, a někdy dokonce i užitečně.

Ústřední dojem z Klimešovy aktuální knihy mám asi tento: Je to člověk jasně ideově přichýlený k havlovské polistopadové politice. Sama kniha začíná několika obsáhlými citacemi Václava Havla a jakoby rámuje její názorový profil. A opět: Nic proti tomu, jen by se čekalo, že tyto jednostranné, jakoby vladařské teze budou vyváženy nějakou opoencí, disentním názorem. Nestalo se. Jest to tedy třeba chápat, že VH je zde měřítkem všech hodnot. Aspoň víme, na čem jsme i u Klimeše.

Snažil jsem se ke Klimešově knize přistoupit co možná objektivně. Takže moje poznámky berte jako, řekněme, glosy člověka, který se cca o 20 let déle zabývá stejnou tematikou. Klimešovi bylo v roce 1989 teprve 7 let a chodil na základní školu, čili většinu z toho, co popisuje, nezažil a nastudoval si to později z externích zdrojů. Ale to jistě také nevadí. Takový prof. Petr Čornej taky nežil za časů Husových, a přece zde nemáme většího odborníka na to téma.

Rozdělím
s v o u

glosu na dvě části: Co mě na Klimešovi potěšilo, a co mě zklamalo. Začnu z opačného konce. Klimeš se značnou část textu nezabývá tím opravdu nejpodstatnějším (i když náznaky tu jsou), a to je vztah médií a politiky v tom před- a polistopadovém období. Dokonce bych řekl, že má lépe zvládnutý ten finální socialismus, než to, co přišlo po něm. To je první výtka. Nedostatečná propojenost politické a mediální agendy, tak důležitá (i např. podle klasika sociologie žurnalistiky, prof. Briana McNaira), zde zůstává poněkud V pozadí.

Hlavní Klimešův zájem je věnován samotným novinářům, jejich genezi, postavení, prestiži a roli ve společnosti. Správně konstatuje, že po roce 1989 se do médií uchýlila strašná spousta nekvalifikovaných osob, bez vzdělání, natož novinářského, a z nich dnes vyrostla ta dominantní část české novinářské obce. Klimeš si ale nepokládá základní otázku: Je to dobře? Jak může někdo – absolutní diletant – jen tak vyrůst v respektovanou žurnalistickou osobnost? Takže naše dnešní tzv. novinářská elita, k níž ostatně patří i sám Klimeš, vzešla z velké části z podhoubí nevědomosti a nezkušenosti. Někteří to dohánějí (jako Klimeš), jiní nikoli. Už v tom je jeden z hlavních problémů našeho žurnalismu.

Dalším problémem je Klimešovo zkratkovité hodnocení „divoké privatizace“ zejména Mladé fronty a Rudého práva (a v neúspěšné koncovce též Zemědělských novin). Přehlíží fakt, že třeba tzv. privatizace MF proběhla mimo rámec zákona, byla opravdu na úrovni Klondyku ve stylu kdo dřív přijde, ten víc dostane. Na toto téma sepsal obsáhlou studii i jeden z aktérů této události Karel Hvizďala v poučné knize Výpověď (1992). Doporučuji ji přečíst.

Co považuji za největší problém knihy, která má být učebním textem na Univerzitě Karlově, je přecenění novinářských organizací. Klimeš

se sáhodlouze zabírá genezí dnešního Syndikátu novinářů a dává mu význam, který nemá a nikdy vlastně neměl. Protože vždy, když se o to náhodou pokusil, byl podušen vnitřními nesoulady ambiciózních lidí, a ve výsledku dlouhým krokem zpět.

Syndikát vznikl především na popud Nezávislého sdružení novinářů. Mohu to odpřisáhnout, na zakládajícím setkání v Riegrových sadech jsem byl a byly tam osobnosti ze všech konců svobodného myšlení – od Dany Němcové po Petra Hájka. Toto sdružení si však nedlouho poté nechalo všechny pravomoci a myšlenky v podstatě zcizit obrodnými exkomunisty, jako byl Jiří Ruml, a zejména Rudolf Zeman. Ten se pak stal na řadu let šéfem nově vzniklého syndikátu a jediné, čeho se svými lidmi dosáhl, bylo velice neprůhledné rozku-

lačení a divné podnikatelské aktivity, což vedlo v roce 1998 k jejich odvolání z čela Syndikátu. To však už nespadá do Klimešova časového intervalu. Třeba se o tom rozepíše v dalším díle. Tak jako tak ale přeceňuje roli cechovních organizací, o nichž v knize správně novinář Komárek praví, že „je nikdo nepotřeboval“.

K pozitivním stránkám knihy bych určitě přičítel některé ze závěrečných tezí. Jedna zní takto: Nezávislost (míněna polistopadová) periodik na státu

a stranách neznamená, že média nebyla stranická. To je svatá pravda a platí dodnes. Lidové noviny psaly p o d l e Havla, Český

deník nejprve podle Klause, pak proti Klausovi atd. Novinářů si jen pomalu zvykali, že nemusí nosit hábit partaje, které slouží. A druhá teze, která mě zaujala, je ta, že podle Klimeše rokem 1989 odstartovala politizace médií a rokem 1994 jejich depolitizace. To mělo mnoho důvodů, jedním z nich byl i vstup zahraničních vlastníků do českých médií, které Klimeš vcelku kompletně odmávnul. Což je škoda, protože to byl velmi zásadní prvek depolitizace českých médií. Ale třeba se o tom Klimeš rozepíše v dalším díle své sagy.

Nechme se překvapit.

FOTO: Ivo Havlík

Z nových antén vycházely
staré hlouposti.
Moudrost se předávala
od úst k ústům.
BERTOLD BRECHT

JOSEF ONDROUCH

PIRÁTSKÝ VÝTAH K MOCI ZADRHNUL, I V MARIÁNSKÝCH LÁZNÍCH

Drhne už od počátku; i když to zprvu tak nevyhlíželo. V situaci zdrčujícího úpadku českého studentského hnutí, kdysi symbolu boje proti nacismu, fašismu a všem jeho odrůdám, se naši studenti, mladí akademici a jejich představitelé ve společenské sféře doslova vypařili.

Odkaz hrdinů 17. listopadu 1939 nechali nahradit uctíváním obětí vymyšleného, údajně zavražděného studenta Šmída. Absurdní oslavy neexistující mrtvolý dodnes degradují nejen studenty, ale mladé akademiky u nás řadí na nejnižší stupeň společenského uznání. Vysokoškolský učitel, pokud není profesor, je na tom hůř, než jeho kolega na základce. Studenti a mladí akademici i absolventi nesmí projevit kritický postoj. Pokud tak učiní, vystavují se kariérnímu ohrožení. Uzavírajíce se do sebe, jsou pak snadnou kořistí nadnárodních firem a odcházejí do zahraničí.

Aktivní život jsem prožil v Praze se zkušenostmi v zahraničí a tak jsem ponižující degradaci českého mládí pozoroval přímo u zdroje i v pohledu zvenčí. Ale pak se najednou blýsklo na lepší časy v Mariánských Lázních, kde jsem se po odchodu z aktivního života usadil a měl jsem možnost být při zprvu nadějně vypadající obrodě mládí u toho.

V ML se objevila parta mladých úspěšná v kultuře, věnující se písničce. Kritičtí ke všudypřítomné korupci, k nezájmu a neschopnosti politiků Mariánky z jejich úpadku povznést se pustili do politiky. Sympatické bylo, že mariánskolázeňští piráti neholdovali zjevně marihuaně. Přislíb mládí a něčeho svěže nového získal přízeň voličů. Mariánské Lázně se staly prvním městem, kde Pirátská strana slavila úspěch. Ve volbách

ovládli město a získali možnost z radnice ukázat, co jako piráti chtějí a jsou schopni uskutečnit. Následovala další města; piráti ve volbách ovládli dokonce i Prahu.

Po zvolení do funkcí se, ale nedělo vůbec nic, kromě boje o posty ve funkcích nejvyšších. To když se se v Mariánskách střídali starosta pirátů. Zarážející už předtím bylo, že jasný vítěz voleb Ing. Knotek nejenže se funkce starosty v ML neujal, ale piráty hned v jejich rozletu opustil. Stal se úspěšným, opakovaně zvoleným europoslancem ANO. Na postu starosty v ML se pak vystřídali tři piráti. Aniž ukázali cokoli přínosného, postoupili do krajské a celostátní politiky. Dokonce i poté, co je v ML už nezvolili.

Proč se tak stalo? Mariánským pirátům uškodili. Příkladem za jiné je podpis piráta Franty na memorandu slibujícím vytvoření nového Růžového centra ML zahrnujícího radnici, část opuštěných domů na Hlavní třídě pod ní a velký úsek ještě víc chátrající Ruské ulice nad radnicí. Růžový zázrak měl uskutečnit jeden z největších realitních magnátů Česka. Zbohatlík z dob zlodějské privatizace devadesátých let chtěl zřejmě pod rouškou růžových chimér o novém centru lázní ale jen získat dotaci na vybydlenou část své Ruské ulice a stejně jeho prázdné chátrající hotely na části Hlavní třídy pod radnicí. Tu jako důsledek pirátství v Mariánskách ponechali piráti téměř úplně prázdnou dřevomorce. I ze slíbené pirátské digitalizace zbyl v ML jen rozsev řízení města z jednoho na pět míst radnice a starost nového vedení ML, jak získat peníze na opravu chátrající radnice.

Nejhorším, i když ne tak na první pohled zřejmým dědictvím pirátů v ML je utvrzení jednostranného rozvoje lázeňství a cestovního ruchu.

Zničující efekt takového „efektu banánové republiky“ se projevil za covidu 19, kdy pandemie učinila z ML mrtvé město.

Katastrofické pirátství dodnes odrazuje mladé schopné, aby v ML zůstávali a investovali, aby přicházeli. Těžce se hledají nejen investoři, ale i obor, který by Mariánským vedle lázeňství a turistiky otevřel cestu ke zdravému rozvoji kdysi královského města, které nikdy nezklamalo a v době návštěv anglického krále Edwarda bylo vyhledávaným „pupkem světa.“

V pohledu zpět na pirátství Mariánek, první české pirátské městské bašty, byly ML pro piráty pouhým výtahem k moci. Odtud vzešli náměstci ministrů, náměstek hejtmána a další držitelé zbytečných, ale dobře placených trafik. Spolehlivě fungující výtah k moci se ale zadrhl. Nejen v ML, ale i v Praze a jinde piráty odvolili. Jejich členové zůstali ve vládě Fialy jen jako užiteční idioti zastírající Fialovu neschopnost. Premiér až do nekonečna chválil a držel zřejmě kvůli vlastní impotenci Ivana Bartoše. Teď, při náznaku vzpoury Bartoše zbabělé pokorujícím způsobem eliminoval. Ale piráty pro zachování koalice Spolu potřebuje. Proto chválí ostatní dva pirátské členy své podivné vlády: neviditelného ministra Šalomouna a naopak vyčnívajícího ministra zahraničí válečníka, prostáčka Lipavského.

Neschopnost diplomata prokázal Lipavský mimo jiné v přípravě cesty Fialy a skupiny podnikatelů do Asie a hlavně Afriky; skončila fiaskem. Přesto Fiala Lipavského chválí. Ten ale první jako krysa pirátskou loď opustil. Zřejmě po poradě s prezidentem Pavlem a jejich sponzory v USA, kde právě v době pirátské krize na zasedání Valného shromáždění OSN oba dleli.

Lipavského, jako nejaktivnějšího podpůrce politiky USA, NATO a války na Ukrajině potřebují. Potápějící pirátské lodi dal Lipavský vale a piráti ho označují za krtka a krysu.

Ještě nedávno mladí sympatičtí piráti věnující se kultuře a písničce ve šplhu za vidinou moci najednou strašně zestárlí. Ocitli se v bodu zlomu, kdy se nadějně vypadající pirátský výtah k moci zadrhl a hrozí, že se s těmi, kteří od zbývajících věrných neodskočili, definitivně zhroutí a piráti tu už nebudou.

Byli mladí, ale už nejsou. Je mi jich líto.

(Ilustrační foto: Ivo Havlík)

K. H. BORODUBSKÝ
*Prosba k poslankyni
Evě Decroix*

Já vás prosím, Evičko,
pošlete mi své selfčko,
to, na kterém tak hrdině
vzdor rozbourené hladině
ceníte zuby v úsměvu!

Pak bude i mně do zpěvu
a pod praporem ó dé es
vstříc volebnímu úspěchu
nepůjdu jako zbitý pes.
I kdybych měl být nevitěz!

Diplomacia a spravodajské služby verzus literárne a filmové príbehy

PAVOL JANÍK

Kontrola každého bodu zemegule

V roku 1985 šéf CIA Stansfield Turner vyhlásil, že nie je ďaleko čas, keď americká rozviedka bude schopná kontrolovať prakticky každý bod zemegule aspoň z jedného zdroja a najvážnejšie oblasti a objekty pomocou niekoľkých technických prostriedkov.

Tento čas je už určite tu. Rusko sa dozaista priblížilo k podobnej pozícii a kozmickú rozviedku sú nesporne schopné vykonávať aj štáty ako Čína, Francúzsko, Británia, Japonsko, Nemecko a Izrael. Vo výškach medzi 120 až 1 000 km sa pohybujú desiatky špionážnych družíc, ktoré urobia niekoľko obletov za deň. Ďalšie sú stacionárne. Uskutočňujú optický, rádiolokačný, radiačný a laserový prieskum.

Vari najznámejší je špionážny gigant ECHELON, globálny systém organizovaný NSA (National Security Agency), určený na odpočúvanie medzinárodnej elektronickej komunikácie kdekolvek na zemeguli. Využíva kozmické technológie spojovacích družíc, ale aj sieť pozemných staníc a leteckých či námorných prostriedkov.

Počítače systému pracujú s využitím metód umelej inteligencie. Rozlišujú podozrivé súbory dát obsahujúce rozsiahle slovníky kľúčových slov, nákresov či fotografií. Systém tak môže vyhľadávať záujmovú korešpondenciu.

Centrála NSA sídli vo Fort Meade. Harry Truman ju zriadil dekrétom v októbri 1952. Medzičasom má desiatky tisíc zamestnancov a desiatky miliárd dolárov ročného rozpočtu. Rodným listom NSA sa stala tajná dohoda UKUSA. Medzi UK (Britániou) a USA. Uzavreli ju ešte počas druhej svetovej vojny. V roku 1947 ju reaktivovali vlády USA, Veľkej Británie, Kanady, Austrálie a Nového Zélandu. Vlády týchto krajín sa zaviazali poskytnúť v mene amerických záujmov svoje územie pre účely elektronickej špionáže proti krajinám, ktoré majú iné záujmy ako USA.

Jednoducho – vysoká politika, diplomacia a špionáž na medzinárodnej scéne úzko súvisia a vyzerajú spravidla podstatne inak, ako ich zobrazujú nesmrteľné literárne a filmové príbehy a ich hrdinovia.

Zavše ožíva móda vypovedať zahraničných diplomatov s odôvodnením, že sa venujú špionáži. Pre spoločensky a politicky gramotného človeka často vyznieva tragikomicky.

Veď spravodajské služby každého štátu si zo zásady budujú legálne a nelegálne agentúrne siete. Prvé z nich pôsobia obvykle pod diplomatickým krytím, teda ich personál je chránený imunitou. Postavenie nelegálnych vyzvedačov je podstatne zložitejšie a riskantnejšie – v prípade odhalenia im hrozí stíhanie – v minulosti zväčša trest smrti, neskôr sa zaviedla prax ich vzájomnej výmeny medzi jednotlivými krajinami.

Rizikovejšie nelegálne štruktúry tajných služieb sa vytvárajú pre prípad vojny, keď sa predpokladá prerušenie diplomatických stykov, cezhraničnej dopravy, medzinárodného poštového a iného komunikačného spojenia.

Diplomacia a spravodajské zložky majú v rade ohľadov spoločné ciele (pracujú pre záujmy svojho štátu), ale metódy, ktorými sa v praxi presadzujú, sa v mnohom odlišujú. Ich vzájomná súčinnosť v rámci štátom delegovaných právomocí však vždy prináša vzájomný úžitok.

Každé vyhostenie diplomata, bez ohľadu na to, či v krajine pôsobenia slúži pod diplomatickým prikrytím, alebo nie, je politicky motivované, signalizuje vôľu vlády zhoršiť vzťahy s konkrétnou krajinou.

Zabalená lož

Československo počas socializmu vedelo o stovkách vlastných občanov, ktorí spolupracovali s britskou rozviedkou, ale ich verejný postih pokladala Praha za politicky neúnosné gesto a poškodenie vlastného pôsobenia na medzinárodnej scéne. Radšej obkolesili britských agentov, monitorovali ich činnosť a pokúšali sa ich získať ako dabléro, ktorí budú hrať na dve strany, teda podsúvať Londýnu skreslené a falošné správy.

Treba poznamenať, že profesionálne zostavená dezinformácia nie je jednoduché klamstvo. Je to zložitá kombinácia pravdivých, pravdepodobných a možných údajov, ktoré sa dajú overiť z iných nezávislých zdrojov. Do nich je zabalená podstatná lož.

Na druhej strane dosť neobvykle vyznievalo pre mňa, že

československá vojenská misia, ktorá oficiálne pôsobila v Západnom Berlíne, popri iných úlohách monitorovala aj tamojší filmový festival. Ich informácie som dostával na stôl ako pracovník slovenského ministerstva kultúry pre oblasť kinematografie. Čítať o umeleckom podujatí na armádnom hlavičkovom papieri malo svoj osobitný pôvab.

Vo vojne sú vždy

Spravodajské služby sú významným faktorom mocenského súperenia a vyplňajú medzeru medzi diplomaciou, ktorá má v prvom rade pracovať pre udržanie mieru, a prípadným vojenským útokom. Voľným okom sotva spozorovateľné zápolenie mocností sa odohráva v piatich hlavných oblastiach.

Jednou z nich je SIGINT (Signal Intelligence), ktorá zahŕňa komunikačnú, elektronickú a telemetrickú špionáž (COMINT, ELINT a TELINT).

Ďalšou sférou je agentúrne spravodajstvo – Human Intelligence (HUMINT).

Neodmysliteľnou súčasťou konkurenčného pôsobenia je psychologická manipulácia ľudí prostredníctvom propagandy, vrátane produkcie a šírenia tendenčných, skreslených i celkom falošných informácií. Osobitnú kapitolu predstavujú operácie, spojené s atentátmi a vraždami. Na dosiahnutie stanovených cieľov sa využívajú i špeciálne akcie ozbrojených útvarov zvláštného určenia.

V každom prípade spravodajské služby sú tajnými inštitúciami, ich činnosť je konšpiratívna a principiálne nerešpektuje zákony, veď samotná špionáž je proti právnym normám akejkoľvek krajiny a tiež proti Viedenskému dohovoru o diplomatických stykoch (1961).

Inštrumentárium prostriedkov na dosiahnutie stanovených cieľov je prakticky neohraničené a zahŕňa všetko z ľudských vlastností, ale aj z vedy a techniky.

Podľa vyjadrenia bývalého výkonného riaditeľa CIA Walta Edlera agentúra neuznáva zásadu, že atentát je ospravedlniteľný len počas vojny, spravodajské služby sú vo vojne vždy. Podľa iného skúseného veterána, ak riaditeľ CIA príde do Bieleho domu a odchádza s presvedčením, že vláda by bola naderadšej, aby sa kohosi zbavila, tak jeho úlohou je vymyslieť spôsob, ako to zariadiť. To je všetko, o čom musí rozmýšľať.

Santiniho perla - 30 let pod ochranou UNESCO

Letos uplynulo 30 let od zápisu poutního kostela sv. Jana Nepomuckého na Zelené hoře ve Žďáru nad Sázavou, mistrovské dílo Jana Blažeje Santiniho, na Seznam světového kulturního dědictví UNESCO. Současně byla dokončena generální rekonstrukce areálu. Podrobnosti obnovy přibližuje kastelán památky Ondřej Vobejda.

Můžete ve stručnosti shrnout dějiny významné památky UNESCO?

Výstavba poutního kostela byla iniciována opatem Václavem Vejmluvou v roce 1719 po otevření hrobu sv. Jana Nepomuckého. Smyslem stavby bylo především oslavit Jana Nepomuckého jako mocného patrona a světce. Základní kámen stavby byl položen 16. května 1720, chrám byl vysvěcen 27. září 1722. Kostel svému původnímu účelu sloužil až do požáru v roce 1784. Poté se zde síce i nadále poutě konaly, ale byly výrazně omezené a areál byl proměněn na hřbitov. Ten byl odstraněn po roce 1994, kdy byl areál zapsán na Seznam UNESCO a postupně opravován, aby se vrátil do své co možná nejpůvodnější podoby.

Kterých všech součástí se náročná akce dotkla?

Hlavním těžištěm nedávných restaurátorských prací v letech 2021–2023 byla celková obnova omítek uvnitř i vně ambitu. V interiéru byla doplněna rekonstruovaná štuková výzdoba stropu, rekonstruována byla malířská výzdoba tzv. bavorské kaple. Součástí obnovy bylo restaurování dochované sochařské výzdoby na vstupních branách do ambitu. Zrestaurovány byly také fragmenty původní cihelné podlahy. Restaurováním prošly i vybrané výplně okenních otvorů a dveře.

Které fáze a v čem byly nejnáročnější a zajímavé?

Určitě nejsložitější bylo restaurování štukové výzdoby, která na většině ambitu chyběla, a

zároveň nebylo jednoduché sehnat dostatek šikovných řemeslníků, kteří by s náročným úkolem obnovy poradili. I přes ukončení

prací zůstává jedna část ambitu holá, což je ovšem záměr. V části u hlavní brány se dochovaly zbytky původních štuků a výmalby, jedná se tedy o ukázkou pro budoucí generace, aby viděli, z čeho jsme při obnově vycházeli.

Jaké byly celkové náklady prací a zdroje financování?

Celková výše investice do ambitu dosáhla částky kolem 117 milionů korun. Obnova byla financována z Evropského fondu regionálního rozvoje, z fondu Ministerstva pro místní roz-

voj, z vlastních zdrojů farnosti a z fondu obnovy kulturních památek města Žďar nad Sázavou. Podobné to bylo i s opravou kostela v letech 2016–2020, jen celková částka tehdy byla kolem 61 milionů korun.

Co vše obnášela příprava výročí zápisu do UNESCO?

Hlavní část oslavy 30 let od zapsání na Seznam UNESCO se uskutečnila 16. srpna, ale připravujeme také spolu s průvodci mimořádnou hudebně-komentovanou prohlídku, kte-

rou bychom rádi věnovali jako dar právě poutnímu kostelu k tomuto výročí. Samozřejmě je zde jinak práce jako na kostele. Vzhledem k exponovanému umístění dostávají vnější prostory (především omítky) docela zabrat, takže naším cílem bude jejich co nejpečlivější údržba, abychom se v blízké budoucnosti vyhnuli nutnosti nové generální opravy.

Za rozhovor poděkoval KRYŠTOF HLAVICE, redaktor www.propamatky.cz

Foto: Milan Šustr

Mezi profesemi a prostopravdami

MILAN BLAHYNKA

Včase stupňující se masivní oficiální a mediální revize českých dějin chápou se odpovídání i laikové, milující českou minulost, mezi nimi rovněž pronikavě myslící lékař **MUDr. Tomáš Syrovátka**, který ve dvaceti kapitolách své knihy **TAJEMSTVÍ ČESKÉ BUDOUCNOSTI VYCHÁZÍ Z MINULOSTI** (Futura, Praha 2024, 144 s.) čelí zatemňujícímu objasňování počátků českého státu, bagatelizaci slovanské tradice v ní, pomlouvám husitsví, adorování habsburské vlády nad naší zemí, popírání jejího poněmčování českého lidu, zbaveného po Bílé hoře národní šlechty, oslabování významu našeho národního obrození – a Syrovátka pranýřuje i lživý výklad Protektorátu, osvobození a dalších desetiletí.

Jak signalizuje i stejný snímek na titulní desce (Vltava, Karlův most a nad ním Hradčany), jde o přepracované znění autorovy knihy *Jak jsem hledal a bránil historii* (Orego 2022), jež byla rozdělená na dvě části: *Jak jsem hledal historii* a *Jak jsem bránil historii*. Titul knihy z roku 2022 se stal nyní názvem jedné ze shrnujících závěrečných kapitol.

Syrovátkova medicínská profese se v knize prosazuje na mnoha místech, například při objasňování výskytu slané vody při osídlování země a při připomínání její nezbytnosti i rizika pro život člověka.

Jak napovídá i 43 položek v seznamu Použitá literatura, Syrovátkovou další profesí se pomalu stává už i česká historie včetně literární. Vedle Ernsta Denise, Josefa Pekaře nebo Dušana Třeštíka a třeba Zdeňky Tiché ze seznamu použité literatury se v textu kapitol dovolává dalších historiků, ale také, i ve zmíněném seznamu, badatelů z jiných vědních oborů, ba dokonce a velmi správně i básníků, jimž je dáno lapidárně a předvídavě poznávat, k čemu se dobírá věda často se zpožděním. Syrovátkův hlavní zájem prozrazují v seznamu použité literatury knihy jako *Skrytá tvář českých dějin*, *Hádky naší minulosti*, *Obrazový opravník* obecně oblíbených omylů, *Podivuhodné příběhy*, *Kamenné otazníky české historie*.

Nejsem historik, nejsem s to posoudit, co je v Syrovátkově knize převzato ze solidních pramenů a co, autor, přece jen laik, byť v mnohém poučený, hodnověrně prokazuje nebo jen nadhazuje jako možnost. Rád kvituju, že když cituje nebo parafrázuje legendy a pověsti, jeho text se hemží výrazy „pravděpodobně“, „prý“, „údajně“, a když nabízí svá řešení tajemství a záhad, opakovaně píše „asi“, „možná“, „mohl/a/i/y“.

Jako amatér filolog *MUDr. Syrovátka*, kovaný ve své oboru, však žel sklouzává – snad se neurazí – k jakémusi jenom *mudrování*. Sympatickému autorovu úsilí přispět k obraně češtiny skutečně ohrožené a vytlačované z nejednoho oboru i z každodenní komunikace, neprospívá uhlířské etymologizování.

Autor hledá a předkládá například „logickou slovní souvislost“ mezi „mrkáním“ a „smrkáním“, „jako kdyby v dávné minulosti někdo měl znalost dnešní anatomie a fyziologie.“

Objasniv, že mezi slzícím okem při mrkání a nosem je trubička, odvádějící oko omývaj-

cí slzy do nosu, který se jich zbavuje smrkáním, Syrovátka soudí, že to „musel být skvělý pozorovatel a tvůrce slov“. Ač za vysvětlení, proč jsem měl po zlomení nosu oči stále zalité slzami, jsem autorovi povinen vděkem, nemohu žel jazykovou souvislost mezi mrkáním a smrkáním vůbec přiznat nějakému dávnému českému „tvůrci slov“, protože obě slova mají svou samostatnou genezi, jak se lze dočíst v etymologickém slovníku.

Souvislost mezi světem a světem nazývá autor inteligentní, protože beze světla bychom o světě nevěděli; toť ovšem jen důsledek společného základu obou slov už v praslovanské době. A v české poezii tu

souvislost rozvinul už Nezval ve své *Pantomimě* (1924).

Píše-li Tomáš Syrovátka, že jeho publikace by se ráda „zařadila k literatuře faktu“, dá se mu říci, že usiluje o víc, také o respekt k ověřeným faktům. Knize by prospělo, kdyby autor přímo fascinovaný vztyčenými kameny v české krajině, nenazýval menhiry i kameny nikoli keltské, a kdyby pro kameny, které prokazuje nebo jen považuje za slovanské, našel odlišné shrnující slovo.

I bez něho je jeho obrana slovanství v našich dějinách přesvědčivá a zasluhuje si úctu.

Ilustrační foto: **FILIP HAVLÍK**

Foltýn, Kolář, Prostějov, Brecht

Lidé mají právo na svůj názor, ale nemají právo na svá fakta... Nebude platit, že „co vidím, je pravda“.

Plk. Mgr. Otakar Foltýn, koordinátor strategické informace vlády ČR, pedagog Filozofické fakulty Univerzity Karlovy, exnáčelník Vojenské policie.

Toho, kdo propaguje narativy, které podkopávají státní zřízení České republiky, je správné na svobodě projevu omezit. **Ondřej Kolář**, europoslanec (TOP 09)

Magistrát města Prostějov dne 15. srpna 2024 předvolal k podání vysvětlení ženu, která se měla dopustit přestupku proti občanskému soužití podle § 7 odst. 1 písm. c) bod 4 zákona č. 251/2016 Sb., o některých přestupcích, ve znění

pozdějších předpisů, tím, že v přesně nezjištěný den a z přesně nezjištěného místa prostřednictvím soc. sítě Facebook na profilu s názvem Mája Šabinská zveřejnila příspěvky, fotografie s texty s negativním obsahem vůči vládě ČR. Tím měla úmyslně narušit občanské soužití tak, že se měla vůči jinému dopustit jiného hrubého jednání. Magistrát dotýcnou předvolal na 17. září 2024.

Bertold Brecht: Z Hovorů na útěku. Dialog napsán před 90 lety, v roce 1934, do češtiny přeložil Rudolf Vápeník, převzato z výboru *Zloděj třešní*, v roce 1967 společně vydaného nakladatelství Mladá fronta, Smena, Naše vojsko a Svět sovětů:

ZIEFEL: Historická touha Švýcarů po svobodě pochází zřejmě z toho, že jejich země nemá zvlášť výhodnou polohu. Je

obklopena ze všech stran mocnostmi, které rády něco dobývají. Proto Švýcaři musejí být stále na stráž. Kdyby tomu tak nebylo, ani by pro svobodu horovat nemuseli. Eskymák jste nikdy o žádné touze po svobodě mluvit neslyšel. Jejich domov má prostě výhodnější polohu. Jestli chcete vědět, co si já o tom myslím, tak tedy: Jen pryč ze země, kde se moc horuje pro svobodu.

KALLE: Máte pravdu. Je vždycky divné, když se o svobodě moc řeční. Všiml jste si, že se pokaždé začne hlásat, že „u nás je svoboda“ až ve chvíli, když si někdo stěžuje na nesvobodu? To se pak hned tvrdí: U nás je svoboda názorů. U nás můžete mít přesvědčení, jaké chcete.“ Je to pravda, je tomu všude. Jenomže ten svůj názor nesmíte projevit. To se trestá.

NOVÁ SVĚTOVÁ ČASOMÍRA v pražském hotelu. Moskevský čas byl nahrazen kyjevským. Na jak dlouho?

Foto: Ivo Havlík